

Charlie Hebdo, occident, i la complexitat de la globalització

per Carlos Mascarell ([@JrMasca](#))

A l'orient mitjà, moren dia rere dia centenars de persones per culpa del radicalisme religiós, màxima expressió de l'enfrontament de múltiples variants interpretatives d'aquest i del Islam en general, així com per les diferències entre una multitud de minories i majories diverses a cada país. Avui dia, Síria, Palestina o l'Afganistan i l'Iraq en major mesura, són països mitjanament fallits, en part per culpa del rol d'occident en aquests territoris al llarg dels últims 100 anys. Al 1920, els millors amics de l'Orient Mitjà eren els nord-americans, però **al llarg del SXX les relacions del món transatlàntic occidental amb la regió han anat deteriorant-se en relació a tres eixos fonamentals en clau geopolítica que són essencials per entendre l'ascens del gihadisme en el món globalitzat d'avui: la lluita contra el comunisme en el marc de la Guerra Freda, Israel i el petroli.**

Fonamentalment els nord-americans, però també els europeus, hem tingut un paper clau en la desestabilització de l'orient mitjà al llarg del segle passat i l'actual. Després de les guerres de l'Iraq, l'Afganistan per la seva abndà, així com ara en la lluita contra l'EI, seguim inevitablement implicats en la necessitat d'estabilitzar-lo. Amb el triple objectiu d'evitar potencials *Charlie Hebdo* a occident en el futur, assegurar la subsistència d'Israel com a principal aliat en la regió, així com per fer front a les implicacions geopolítiques (Iran, petroli, etc.) que tindria un orient mitjà encara més inestable. Anem per parts.

1. L'Orient Mitjà, el comunisme i la Guerra Freda: Durant la guerra freda, aquest va ser un territori en que nord-americans i russos es van enfrontar en guerres satèl·lit per controlar un territori essencial des d'un punt de vista geopolític. Primer, recolzant o ajudant (militar i políticament) a derrocar determinats governs, així com posicionant-se al costat d'uns o altres en guerres entre països de la regió. Però fent més tard el mateix, amb el/s què un dia va/n ser enemic/s quan uns o altres canviaven de bàndol o el tauler de joc canviava per als interessos occidentals.

2. Israel i el conflicte amb Palestina: Pel que fa a l'eix d'Israel, l'aniquilament de 6 milions de jueus durant la segona guerra mundial, el trasllat d'aquest conflicte localitzat a Europa cap a l'Orient mitjà i el seu impacte sobre el poble palestí són essencials per entendre el rol d'Occident en la regió i en l'augment del gihadisme. L'aliança i condescendència que Occident té avui dia amb el govern Israelità (per ser les grans víctimes de la segona guerra mundial) així com per la seva importància pel capitalisme i la democràcia nord-americana, també tenen un paper fonamental a l'hora d'entendre el *perquè* dels *Charlie Hebdo* i precedents des d'un punt de vista geopolític, històric i en clau de la globalització. Israel, per exemple, incompleix reiteradament les resolucions de Nacions Unides sobre el assentaments humans. Però continuem encara sense haver imposat cap sanció econòmica com si s'ha fet amb Rússia per la seva intromissió al conflicte d'Ucraïna i l'annexió de la península de Crimea.

Això no vol dir, evidentment, que Israel no tingui el dret d'existir i viure en pau. Però tampoc que haguem de ser, sempre, més laxos en la nostra interpretació de les actituds del seu govern, com a resultat d'un excés de sobreprotecció per l'història recent del poble jueu.

3. El petroli: Per últim, el control del petroli i derivats de la regió, ha estat el tercer element clau per entendre el rol d'Occident a l'Orient Mitjà, i en conseqüència, pel que fa a l'ascens del gihadisme sobretot a partir de les guerres a l'Iraq i l'Afganistan.

L'ús de la regió com a camp de batalla durant la Guerra Freda, la sobreprotecció occidental de l'estat d'Israel, així com la lluita pel control dels recursos energètics de la regió al llarg del segle XX i principis del XXI per tant, fan que Occident, tingui una certa responsabilitat en els esdeveniments locals (*Charlie Hebdo*, 11-S, 12-M, etc.) derivats d'una multitud de comportaments i actituds en l'escala global i geopolítica.

És evident que res justifica atemptats contra ningú, ni a l'Orient mitjà ni enlloc, i menys, que la culpa del que va passar a París sigui exclusivament occidental. Però la responsabilitat indirecte d'Occident en l'augment del gihadisme al món i a Europa recentment, és indubtable. És a dir, **l'atemptat contra *Charlie Hebdo*, és un clar exemple de la complexitat de fer front a esdeveniments locals, derivats en part, de posicionaments en el marc d'una globalització sota la qual és difícil establir relacions de causalitat directes. I també, per l'aparent desconexió, ja sigui a nivell nacional, Europeu o global, entre els àmbits sobre els que cal actuar (política social, política exterior, redistribució de la riquesa, educació, etc.) per fer-hi front.**

No podem atribuir l'atemptat de París a la Guerra Freda, al petroli o al rol d'Occident en el conflicte entre Palestina i Israel, però sí que **hem de ser conscients que la globalització, provoca que determinades causalitats, tot i ser difuses, llunyanes i resultants d'una multitud de factors aparentment desconnectats, existeixin.** I evidentment, quan una d'aquestes dinàmiques complexes de la globalització té unes conseqüències al bell cor d'una capital Europea, i contra un referent de la llibertat d'expressió occidental, ens posem les mans al cap. Però realment hem fet tot allò que estava en les nostres mans com a societats respecte a aquesta multitud de factors aparentment desconnectats per reduir les possibilitats d'un atemptat.?

Vivim en un món globalitzat, en el que els comportaments econòmics, polítics i socials, tenen un impacte, en major o menor grau, en el que passa a un poble de la Xina. En aquest sentit però, el grau de coherència dels nostres governants i de la nostra opinió pública, dista encara de ser exemple d'una consciència real sobre les conseqüències de les nostres actituds en l'esfera global. A més, malauradament, la manca d'estructures necessàries per fer-hi front en termes de governança com veurem més tard amb el *Trilemma de Rodrick*¹, fa encara més difícil aquesta presa de consciència.

El problema per tant, és que el grau d'integració política i democràtica global que requereix la governança de la mundialització per poder començar a fer front a aquest tipus d'aconteixements propis de la modernitat global, dista de ser encara perfecte. **La combinació de comportaments dels governs occidentals, votats i suposadament fiscalitzats per la societat, en política exterior, relacions comercials o comerç armamentístic**

¹Explicació del Trilema de Rodrik: <http://curso-experto-liderazgo-politico.webnode.es/news/el-trilema-de-rodrik/>

(per posar alguns exemples) en el marc de la globalització, així com també en clau geopolítica, tenen un efecte evident en esdeveniments com el de París. Per molt indirecte, llunyà i difús que pugui semblar la causalitat d'aquest impacte.

De nou, això no vol dir que el que va a passar a París, Madrid, Londres o Nova York, sigui culpa dels occidentals exclusivament. Però sí que ho és des del punt de vista del que hem i podem exigir als nostres governants en una multitud d'àmbits aparentment desconnectats (comerç, política exterior, política social, etc.) i puntuals com l'atemptat contra *Charlie Hebdo*; per tal d'evitar, al màxim possible, que no tinguin lloc en el futur. És a dir, fer front a les causalitats complexes del món globalitzat.

Això no vol dir que el gihadisme no hagués tingut la importància que té avui al món en qualsevol cas, o que hagués trobat altres justificacions en la seva creuada contra occident i la llibertat d'expressió. Però, al menys, avui podríem posar-nos les mans al cap sense assumir massa contradiccions. **Hi ha multitud de temes en l'agenda global que tenen un impacte al nostre territori sobre els quals podríem exigir un comportament diferent als nostres governs per tal de mirar de reduir al màxim el possible impacte de les nostres accions globals a nivell local, com a Occidentals.**

El problema és que ara la cosa ja s'ha complicat massa i cada vegada és més difícil adoptar posicions coherents, pacífiques i holístiques que ens ajudin a no haver d'assumir masses contradiccions quan occident surt al carrer per manifestar-se a favor de la llibertat d'expressió.

Es força difícil pensar en com combatre l'EI des d'un punt de vista que no sigui militar a dia d'avui, però al menys podem ser molt més exigents en molts altres aspectes per anar fent camí cap a un comportament més coherent en tots els àmbits, que permeti fer front a les interdependències de la modernitat. Per què en el món globalitzat d'avui, les coses que passen (en economia, migracions, terrorisme, etc.) tenen unes causes massa indirectes, llunyanes i variades, per ser identificades i confrontades amb facilitat.

Fins i tot es podria arribar a argumentar per exemple, que l'augment de la desigualtat que la crisi ha provocat, així com l'arribada de refugiats de les guerres a l'Orient mitjà o l'augment de la pobresa en certs suburbis de París, sumat a tot allò esmentat en clau històrica més amunt, ha provocat el que va passar a la capital francesa. **Per fer front a la complexitat d'esdeveniments com el que ens ocupa per tant, necessitem una bateria de mesures en diferents camps que moltes vegades poden semblar deslligats entre sí, que van des de la política exterior, la distribució de la riquesa, les polítiques d'integració, a les polítiques comercials o armamentístiques.** És a dir, una acció coordinada en multitud d'àmbits per enfrontar-nos a problemes molt concrets del món globalitzat.

Però, com que és difícil atribuir la causalitat, la intensitat i la llunyania de les raons per les quals passen certes coses al món globalitzat d'avui i ens trobem en un moment de transició de l'estat-nació vers democràcies regionals integrades en un món econòmicament sobradament ja integrat, aquesta és una tasca força difícil. Per què **com molt bé demostra el Trilema de Rodrick; democràcia, estat-nació i integració econòmica, no són compatibles els tres alhora, mentre que el procés de transició cap a democràcies continentals en el que ens trobem, dificulta el govern de la globalització i d'esdeveniments en part resultants com el del *Charlie Hebdo*.**

Per tant, es necessiten polítiques holístiques en multitud de camps, així com avançar cap a la creació de vertaderes estructures de governança democràtica global. Ja que si volem democràcia i benestar en un món globalitzat, estem obligats a fer-ho, per poder poc a poc anar construint un entramat de comportaments polítics, econòmics i socials individuals i col·lectius, que ens permetin construir un futur millor i una democràcia global. És evident però que sempre hi haurà elements psicològics, individuals i contextuais incontrolables, per molt que millorem en els altres àmbits. Però al menys així, quan algú faci el que han fet, aquests dos clars fills de la modernitat global, ens podrem posar les mans al cap més tranquils.

Malauradament, si la resposta va en la direcció de fer proves d'espanyolitat per obtenir la nacionalitat o limitar la lliure circulació a l'interior de l'UE com han proposat alguns ministres de l'Interior Europeu, tornarem a

caure en el parany d'un anàlisi erròni de la complexitat del món global d'avui. La prova és que els germans Kouachi eren francesos.

Foto de portada: #JeSuisCharlie

ⁱ Explicació del trilema de Rodrik: <http://curso-experto-liderazgo-politico.webnode.es/news/el-trilema-de-rodrik/>